

ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม : กรณีของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ผศ.ดร.จรัสพงศ์ คลังกรณ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ศึกษาผลกระทบทางสังคม และสุขภาพ ที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จำนวน 60 คนโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้แทนชุมชน จำนวน 38 ชุมชน กลุ่มที่ 2 หน่วยงานราชการต่าง ๆ จำนวน 7 คน กลุ่มที่ 3 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมเป็นเวลามากกว่า 20 ปี จำนวน 15 คน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนนิคมในเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด มีสภาพ เศรษฐกิจของชุมชนในภาพรวมเติบโตขึ้น การคมนาคมสะดวกสบาย คนในชุมชนมีงานทำ และ เกิดอาชีพใหม่ ๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้เป็นเจ้าของกิจการ ส่วน ด้านลบ ทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศ กลิ่น เรื่องเสียง ฝุ่นละออง ประชากรแฝง เข้ามาอยู่ก่อให้เกิดปัญหา ยาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย อุบัติเหตุมีมากขึ้น อาชญากรรม อีกทั้งคนในชุมชนมีปัญหสุขภาพเพิ่มขึ้น มีโรคใหม่ ๆ เกิดขึ้น และมีความวิตกกังวล กลัวอุบัติเหตุจากสารเคมี โรงงานระเบิด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ โดยให้ผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมให้ความสำคัญกับประชาชนที่อาศัยและ ให้ความสำคัญกับผลกระทบเชิงลบ ในประเด็นเรื่องสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม และควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพให้กับประชาชน ในทุกๆ3เดือน จัดให้มีการรักษาความปลอดภัยให้กับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนการจัดทำหลักประกันคุณภาพ ส่งเสริมด้านสุขภาพให้กับประชาชนในชุมชน

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, เขตพื้นที่, นิคมอุตสาหกรรม

Abstract

This research aimed to investigate the satisfaction of the people in the region in the development of projects in the Map Ta Phut area of the Eastern Seaboard. In Map Ta Phut, Rayong Province, municipal social and health effects caused by development projects in the Map Ta Phut area of the Eastern Seaboard. By studying samples from people who are involved. And stakeholders from establishing MIE 60 people divided into three groups, including the first group of community leaders, community representatives of 38 community groups, the two government agencies are number seven among the three populations. in a traditional area for more than 20 years, the number of 15 people.

The results showed that Prachn the Map Ta Phut Industrial Estate in the economic conditions of the community as a whole grows. Transportation convenience People in the community have a job and a new community, which is beneficial to the owner of the negative causes air pollution, odor, noise, dust, population latency into the cause of drug problems, petty theft. little The accident is more crime in the community with health problems increase with new diseases arise and anxiety. Fears of a chemical plant explosion accident investigators have suggested. The operators in the industry with a focus on citizens and residents. The focus is on the negative effects. On the issue of health and environment And should have a medical examination to the public every three months to provide security to the lives and property of citizens. As well as a guarantee of quality. Promoting health to people in the community.

Keywords : Satisfaction, Zones, Industrial Estates

บทนำ

มาบตาพุดเดิมเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรมและประมง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนผลไม้ สวนยางพารา ไร่มันสำปะหลัง และประมงชายฝั่ง แต่ในสภาพปัจจุบัน มาบตาพุดได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก การก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมท่าเรือน้ำลึกและชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุดเป็นผลให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจากการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมก่อให้เกิดการลงทุนและการอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องอย่างมากมาย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ฯลฯ จากสาเหตุดังกล่าวทำให้สภาพสังคมเดิมไม่สามารถรองรับได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาความแตกต่างในเรื่องรายได้และคุณภาพชีวิต ปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ประหยัดและขาดประสิทธิภาพ ปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาความแออัดของชุมชนและการเพิ่มขึ้นของประชากร เป็นต้น วิถีชีวิตอันสงบสุขสภาพแวดล้อมที่สวยงามเปลี่ยนไป กลิ่นไอทะเลอันสดชื่นได้หายไปจากชีวิตของชุมชน มาบตาพุด ลมโซ่จากทะเลวันนี้เจือปนไปด้วยกลิ่นสารเคมีที่คนมาบตาพุดต้องรับเข้าไปทุกวันส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ (พงษ์พิพัฒน์ โสณนรอง, 2544)

จากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ทำให้สภาพวิถีชีวิตของชุมชนได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปจากอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน มีน้ำใจคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นแบบต่างคนต่างอยู่ มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี ธรรมชาติที่สวยงาม สิ่งแวดล้อมที่บริสุทธิ์ถูกแทรกแซงทำลายลง ซึ่งในปัจจุบันมีคนอพยพเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น มลพิษทางอากาศ การจราจร การลักขโมย ปัญหาอาชญากรรม และปัญหายาเสพติด ฯลฯ อีกทั้งข่าวที่ปรากฏในสื่อมวลชนเกี่ยวกับผลกระทบของอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดไม่ว่าจะเป็นการระเบิดหรือสารเคมีรั่วไหลก็มีให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตอันสุขสงบ เรียบง่าย และสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่สวยงาม ได้หายไปจากวิถีชีวิตชาวชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาบตาพุด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้งในด้านบวกและลบ ซึ่งผลกระทบต่าง ๆ จะมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด โดยคาดว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางให้กับผู้ประกอบการในการแก้ไขและป้องกันผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางการดูแลสุขภาพ ให้กับประชาชนในชุมชนนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความถึงความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่กรณีของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก กรณีของเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จำนวน 60 คนโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้แทนชุมชน จำนวน 38 ชุมชน กลุ่มที่ 2 คือ หน่วยงานราชการต่าง ๆ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดระยองหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง อุตสาหกรรมจังหวัดระยองหรือหัวหน้าฝ่ายโรงงานอุตสาหกรรม สาธารณสุขจังหวัดระยองหรือ เจ้าพนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง ผู้อำนวยการการนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดจังหวัดระยองหรือรอง/ผู้ช่วยผู้อำนวยการการนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นายกเทศมนตรีเมืองมาบตาพุดหรือรองนายกเทศมนตรีเมืองมาบตาพุด ผู้กำกับหรือรองผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรห้วยโป่ง และ ผู้กำกับหรือรองผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรมาบตาพุด กลุ่มที่ 3 คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งเดิมเป็นเวลามากกว่า 20 ปี จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดไม่มีโครงสร้างแน่นอน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อรวบรวมข้อมูลผลกระทบทางสังคมและสุขภาพต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้งในด้านบวกและลบ ข้อเสนอแนะ แนวทางในการลดหรือป้องกัน และแก้ไขผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย มาจัดให้เป็นระบบ จากนั้นจึงหาความหมาย องค์ประกอบ เชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยหลังจากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว จะนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในแต่ละรายมาวิเคราะห์เข้าด้วยกัน เพื่อหาข้อสรุป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในหลายลักษณะ และแยกข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาและนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของการบรรยายและสรุปเชิงวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อขยายและอธิบายปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบทางสังคม และทางสุขภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแยกวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมเป็นเวลามากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่อาศัยในบริเวณพื้นที่ เขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นระยะเวลา 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 32.08 รองลงมาคือ ระหว่าง 41 - 45 ปี ร้อยละ 16.98 ระหว่าง 36 - 40 ปี ร้อยละ 15.09 ระหว่าง 46 - 50 ปี ร้อยละ 13.21 ระหว่าง 21 - 25 ปี ร้อยละ 11.32 ระหว่าง 26 - 30 ปี ร้อยละ 9.43 และระหว่าง 31 - 35 ปี ร้อยละ 1.89

จากผลการศึกษาผลกระทบด้านบวก ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นในระดับประเทศและระดับภูมิภาค มีความเจริญเข้ามาในชุมชน เศรษฐกิจของชุมชนใน ภาพรวมเติบโตขึ้น การคมนาคมสะดวกสบาย คนในชุมชนมีงานทำ เกิดอาชีพใหม่ ๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้เป็นเจ้าของกิจการ ไม่ว่าจะเป็นการค้าขาย ห้างเช่า โครงการหมู่บ้านจัดสรร ประชาชนมีงานทำกันมากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น ด้านลบ ประชาชนได้รับผลกระทบจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด คือ ชุมชนแออัด ค่าครองชีพสูงขึ้น เกิดมลพิษอากาศ ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่ง นิคมอุตสาหกรรมเกิดโรคร้ายต่าง ๆ เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ ภูมิแพ้ ประชากรแฝงเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การจราจรหนาแน่น อุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้น การลักขโมย มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากขึ้นทำก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

อภิปรายผล

วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด ได้เปลี่ยนไปเป็นเมือง อุตสาหกรรม จำนวนโรงงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้มีการจ้างงานมากขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ เกิดธุรกิจใหม่ ๆ ไม่ว่าจะ เป็น ธุรกิจบ้านเช่า บ้านจัดสรร ร้านอาหาร ทำให้ระบบ เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ สังคม เกิดปัญหาการจราจร (รถติด) การลักขโมย ยาเสพติด อาชญากรรมเพิ่มขึ้นตามมา ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่าง เร่งด่วน จะเห็นได้ว่าการตั้งนิคมอุตสาหกรรมส่งผลดีและผลเสียต่อ จากประเด็นการเปลี่ยนแปลง อาชีพ ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเกิดขึ้น แต่คนในชุมชนมาบตา พุดดั้งเดิมไม่ได้เข้าสู่การจ้างงานในโรงงาน หรือมีก็มีจำนวนน้อยที่เข้าไปทำงาน ส่วนใหญ่เป็นคนที่ย้าย ถิ่นเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชาติ พวงสาส์

และเฮเลน โรส (Anuchat Pounsomlee and Helen Ross, 1992) พบว่าการเปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่ต้องใช้กำลังคนผลิตมากแต่ก็ยังปรากฏว่ามีคนจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่ได้งานในโรงงานที่มั่นคง จึงยึดอาชีพรับจ้างที่มีรายได้ไม่แน่นอน ความแตกต่างของรายได้นี้เองที่ทำให้เกิดความแตกต่างของคนในสังคมด้วย ซึ่งคนในชุมชนบางส่วนก็ยังคงมีการทำไร่ ทำสวน ปลูกมันสำปะหลัง สับปะรด สวนยาง แต่ก็มีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับสมัยก่อน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกเปลี่ยนไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรมทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป มีข้อดีคือ การจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรม การประกอบกิจการส่วนตัวมากขึ้น ทำให้รายได้ของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งในขณะเดียวกันก็ส่งผลเสียตามมา เช่น สังคมเกษตรกรรมค่อย ๆ ลดลงไปเรื่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ คนก็นิยมทางด้านวัตถุกันมากขึ้น ชีวิตแบบเรียบง่ายหายไป ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ (ชุมชนแออัด ลักขโมย) ตามมาในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สเมลเซอร์ (Smelser, 1972 : 57) ได้กล่าวว่า การมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งในหมู่บ้าน ได้ก่อให้เกิดผลต่อประชาชนในลักษณะที่เรียกว่าการเป็นตัวของตัวเอง จากลักษณะการเป็นตัวของตัวเองนี้ได้ก่อให้เกิดสมาคมอิสระ องค์กรอิสระ โรงเรียน แหล่งบันเทิงสำหรับประชาชนขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลมาจากการมีคนงานเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในหมู่บ้าน ทำให้สภาพของชุมชนเดิมที่เป็นอยู่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สอดคล้องกับการศึกษาของ ซุมิยะ (Sumiya, 1963 : 122) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศญี่ปุ่นจากการศึกษาพบว่าโรงงานอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพของประชาชนชนบท จากที่เคยประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรกรรม ก็หันมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้า การจัดการ โรงงาน การขนส่ง และ ฮันเคอร์ Hunker (n.d. อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข., 2528 : 205) กล่าวว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจขึ้นเมื่อหมู่บ้านนั้นมีน้ำใช้ ถนนหนทาง โรงงาน เครื่องกำเนิดไฟฟ้า หรือขยายเติบโตจนเปลี่ยนไปสู่ความเป็นเมือง

ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชนในอดีต มีความผูกพันแบบพี่แบบน้อง ความเกื้อกูลกัน และความสามัคคีของคนในชุมชนลดลงไป การร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็ลดน้อยลงไป ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนไปคือ เพราะมีคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดภาวะแปลกหน้าต่อกัน ทำให้ชุมชนที่แต่เดิมเคยมีความเข้มแข็ง มีความใกล้ชิดผูกพันและเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกัน ปัจจุบันเปลี่ยนไป เพราะการขยายตัวอย่างรวดเร็วของสังคมเมือง และทำให้มีการเคลื่อนย้ายคนต่างถิ่นเข้ามา ต่างคนต่างทำงาน ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน สภาพความรักความผูกพันของคนในชุมชนในอดีตได้แตกตัวเป็นกลุ่มย่อยมากขึ้น เนื่องจากในช่วง 30 กว่าปีที่ผ่านมา ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแตกตัวระหว่างผู้นำชุมชนกับชาวชุมชนทั่วไป เนื่องจากคนในชุมชนมองว่าเกิดจากการได้รับผลประโยชน์ไม่เสมอภาคกัน จากความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนไป สอดคล้องกับข้อค้นพบจากการศึกษาผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ที่ว่าความผูกพันแบบพี่น้องระหว่างคนในชุมชนและความสามัคคีลดลง เนื่องจากทุกคนต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ สุรทิน มาลีหวล และคณะ(2543 : น.56) และการศึกษาเรื่องผลกระทบทางสังคมของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกจังหวัดระยองประเทศไทย ที่พบว่าชาวมาบตาพุดรู้สึก

ว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวของตัวเองอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ นอกจากนี้ข่าวมาบตาพุดยังมีความพอใจในสภาพแวดล้อมชุมชน ความปลอดภัยในสังคม และวิถีชีวิตน้อยกว่า ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เปรียบเทียบกับ จันทนา อินทปัญญา และคณะ(2543 : น.68)

ด้านสภาพสิ่งแวดล้อมของมาบตาพุด (ก่อนปี พ.ศ. 2532) อากาศดี น้ำบ่อน้ำฝนสามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ ปลูกพืชผักอะไรก็ได้ผลผลิต แต่ในปัจจุบันอากาศไม่ดี มีมลพิษทางอากาศ กลิ่นเหม็นจากโรงงาน การปลูกผลไม้ไม่ค่อยออกดอกผลตามฤดูกาล ต้องคอยฉีดยา ถ้าไม่ฉีดก็จะได้ผลผลิต ต้องคอยฉีดยาบำรุง ไม่เหมือนสมัยก่อนไม่ต้องฉีดยาอะไรก็ออกดอกออกผล ไม่ใช่แต่เฉพาะผลไม้ ปลูกพืชผักต้องใช้สารเคมีไม่ใช่ผักไม่สวยก็ขายไม่ได้ ปัญหากลิ่นเหม็น คนในชุมชนได้รับและเกิดขึ้นรุนแรงโดยเฉพาะในเวลากลางคืน ปัญหาเรื่องกลิ่นได้ทำลายสุขภาพส่งผลให้คนในชุมชนในพื้นที่ เจ็บป่วยและต้องเข้าโรงพยาบาล ขณะที่ไม่เคยมีหน่วยงานใดให้ความชัดเจนหรือลงพื้นที่ตรวจสอบอย่างจริงจังว่าสาเหตุเรื่องกลิ่นมาจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือไม่ หรือเมื่อถูกร้องเรียนโรงงานก็ดำเนินการแก้ไข แต่ไม่นานก็เหมือนเดิม มลพิษทางอากาศทำให้พืชผลทางการเกษตร เช่น มะม่วง พืชผัก มันสำปะหลัง สัตว์เลี้ยงเช่นตะพาบน้ำ ปลาตุ๊ก ได้รับความเสียหายเกี่ยวกับผลผลิตได้ไม่เต็มที่ ประกอบกับพื้นที่ทำการเกษตรมีน้อยลง จึงทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดเพียงไม่กี่รายที่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พงมาลย์ อ่ำคาคุณ (2556) ได้ศึกษาปัญหาและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งด้านมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง และมลพิษ ทางน้ำ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าโรงงานอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การเกิดมลภาวะทางเสียง การเกิดฝุ่นละอองปริมาณมาก และการเกิดน้ำเน่าเสีย เป็นต้น การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดมลพิษเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประชาชนต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งกลิ่นเหม็นเป็นปัญหาสำคัญ และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน ตลอดจนทำให้ประชาชนมีความวิตกกังวลว่าจะได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากสารเคมีเหล่านี้หรือไม่ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างประชาชนกับภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นจะต้องเร่งแก้ไขปัญหาร่องกลิ่นก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อลดผลกระทบที่ประชาชนจะได้รับจากปัญหากลิ่นเหม็น นอกจากนี้กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ และการนิคมอุตสาหกรรมควรให้ความสำคัญต่อสารเคมีที่ไม่มีกลิ่นด้วย และควรมีการควบคุมมาตรฐานการประกอบอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวด

ประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญทางศาสนา การประกอบพิธีกรรมของคนในชุมชนยังคงมีอยู่ในวันสำคัญ วัดเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจของคนในชุมชน ความศรัทธาในศาสนาพุทธ คนในชุมชนมักจะทำบุญและประกอบกิจกรรมทางศาสนาในวัดเป็นประจำตามฤดูกาลความสำคัญของวัดยังคงสืบต่อกันมาในปัจจุบัน ถึงแม้โรงงานเข้ามาตั้งในชุมชน ก็ไม่ทำให้ความเคารพนับถือและความเชื่อทางศาสนาตกลง และโรงงานก็ได้เห็นความสำคัญของวัดจึงมักอาศัยวัดในการลดความวิตกกังวลของคนในชุมชน จากการเปลี่ยนวิถีชีวิตจากเกษตรมาเป็นอุตสาหกรรม โดยในเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งงานบุญ โดยทั่วไปทางโรงงานจะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น การทอดผ้าป่า การทำบุญในรูปสิ่งก่อสร้าง การบริจาคเงิน และการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนตามประเพณี เช่น งานทำบุญวันขึ้นปีใหม่ งานทำบุญวันเข้าพรรษา งานวันสงกรานต์ก็จะเล่นกันอยู่หลายวัน ปัจจุบันเหลือแค่วันเดียว ทำบุญข้าวหาลาม ทำบุญกลางทุ่ง วันพ่อ วันแม่ ลอยกระทง การละเล่นของหนุ่มสาว และคนเฒ่าคนแก่ เช่น รำวง

ชาวบ้าน ประเพณีดั้งเดิมก็ยังคงอยู่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งก็มีการละเล่นบางอย่างปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว คือ การเล่นสะบ้า ประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญทางพุทธศาสนา ประเพณียังคงเหมือนเดิม แต่รูปแบบการจัดกิจกรรมเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เช่น รำวงชาวบ้านเมื่อก่อนจะร้องเพลง ตีกลองเล่นกันเอง ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น คือจะต้องมีเครื่องดนตรี เครื่องเสียง มีคนร้องเพลง ส่วนนางรำก็มีการแต่งกายสวยงาม

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด สมัยก่อนนั้นคนในชุมชนมีความสามัคคีกันดี ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมแรงร่วมใจกันดี เวลาว่างไม่ว่าจะเป็นงานทำบุญ งานบวช ก็จะมาช่วยกันดี อุทิศเวลา แรงงาน เงิน ทรัพย์สิน เพื่อวัดในชุมชน เช่น งานประจำปีของวัด คนในชุมชนก็จะไปช่วยกันเป็นวัน ๆ คีน ๆ หนาแน่นไปด้วยคนมาทำบุญ บริจาคเงินเข้าวัด คนในชุมชนนอกจากจะสามัคคีในเรื่องทำบุญเข้าวัดกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพ จะเห็นได้จาก การช่วยกัน เอาแรงในงานต่าง ๆ ชุดคลอง ขนทราย ลอกท้องร่อง ช่วยกันสอดส่องดูแลทรัพย์สินของชุมชน ตลอดจนทรัพย์สินของเพื่อนบ้าน โดยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จากการเกิดนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด คนในชุมชนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง การร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชนลดลง ระบบการจ้างงานเข้ามาแทนที่การแลกเปลี่ยนแรงงานหรือการช่วยเหลือกัน ต่างคนก็ต่างทำงาน มีการแก่งแย่ง การทำมาหากิน แข่งขันการหางานทำ เนื่องจากต้องอยู่แบบตัวใครตัวมัน นิยมวัตถุ ไม่รักส่วนรวม เห็นแก่ตัว ความสามัคคีน้อยลง เพราะต้องดิ้นรน ขวนขวายเพื่อความอยู่รอด และในปัจจุบันประชากรแฝงเพิ่มขึ้น ทำให้การจัดการวางแผนพัฒนาชุมชนไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากจะไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง อีกทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาเมืองท้องถิ่นจะทำได้น้อยลง เนื่องจากว่าประชากรแฝงดังกล่าวจะไม่ใส่ใจในกิจกรรมของชุมชนและการเมืองท้องถิ่น

ในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นผลมาจากสาเหตุการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน ทำให้เกิดการจ้างงานในนิคมอุตสาหกรรมมากขึ้นกว่าเดิม คนเข้ามามากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ย่อมตามมาเป็นเงาตามตัว เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีปัญหาในเรื่องการแพร่ระบาดของยาเสพติด การลักขโมย การพนัน ประชากรแฝงมากขึ้น มีการเข้ามาของแรงงานเพื่อเข้ามาทำงานมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่ได้เพิ่มขึ้นตาม

ปัญหาการลักขโมย เกิดจากการที่มีคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ร่วมกันในชุมชน ทำให้มีผู้คนมากหน้าหลายตา และผู้คนที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ต่อกันทั้งหมดเหมือนในอดีต ซึ่งประชาชนในชุมชนต่างระบุว่า ชาวของเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่วางหรือแขวนไว้นอกบ้านมักจะถูกลักขโมย และต่างมีความเห็นว่าการลักขโมยมาจากคนต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานแล้วตกงาน ไม่มีเงินใช้เลยต้องขโมยของ และคนที่เสพยาเสพติด เพราะคนกลุ่มนี้ต้องการยาแต่ไม่มีเงินซื้อยามาเสพจึงต้องขโมยของ เปรียบเทียบกับก่อนที่จะมีการตั้งนิคมอุตสาหกรรมชุมชนอยู่กันโดยไม่ต้องมีรั้วและไม่ต้องปิดประตูบ้าน ไม่เคยมีข่าวของหายหรือหากมีบ้างคนในชุมชนจะรู้ว่าใครเป็นคนขโมย ทำให้สามารถควบคุมกันเองได้ เพราะในชุมชนรู้จักกันหมด

ปัญหา ยาเสพติด เป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการลักขโมย ปัญหาแหล่งมั่วสุม ฯลฯ สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนต่าง ๆ คนในเกือบทุกชุมชน

ต่างกล่าวว่า ปัญหาเรื่องยาเสพติดมีความรุนแรงมาก ในชุมชนจะมีคนขายยาและคน เสพยา คนที่ขายยาก็จะมาเข้าบ้านอยู่ในชุมชน หลังจากนั้นก็จะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ คนที่ถูกตำรวจจับไปแล้ว ไม่นานก็ถูกปล่อยตัวมาและกลับมาขายยาต่ออีก และจากสถิติคดีในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรห้วยโป่ง และสถานีตำรวจภูธรมาบตาพุด ปี 2549 - 2558 พบว่า ในปี 2558 มีสถิติคดียาเสพติดเป็นอันดับหนึ่ง และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้น ซึ่งการเพิ่มขึ้นของการเสพยาเสพติดในเขตมาบตาพุดไม่ใช่ผลที่มาจากโรงงานโดยตรง แต่การเข้ามาของระบบโรงงานในมาบตาพุดมีผลต่อยาเสพติดโดยอ้อม คือ ระบบโรงงานเป็นแหล่งจ้างงานทำให้เป็นพื้นที่ที่มีกำลังซื้อสูง อันเป็นเงื่อนไขให้ยาเสพติดขยายตัวได้ง่าย

ปัญหาการพนัน ชุมชนในอดีตมีการเล่นหวย (ใต้ดิน) สลอต(ในปัจจุบันไม่มีแล้ว) เล่นไพ่ ดัมมี่ ไพ่กบ ไพ่ตอง เต่าป่น เล่นตามงานศพแต่หลังจากการเข้ามาของโรงงานมีแนวโน้มเพิ่มรูปแบบของการเล่นการพนันหลากหลายขึ้น เช่น การเปิดบ่อนหรือการเล่นทายผลการแข่งขันฟุตบอล (พนันฟุตบอล) ทำให้เป็นแหล่งมั่วสุมของคนในชุมชน

อุบัติเหตุการจราจร เป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่มีนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุดเกิดขึ้นและมีประชากรแฝงเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก ทำให้การสัญจรเป็นไปอย่างหนาแน่น จากการบอกเล่าของตัวแทนผู้นำชุมชนและประชาชน ซึ่งกลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเมื่อมีงานทำก็จะซื้อรถมอเตอร์ไซด์ เป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีการเกิดอุบัติเหตุบ่อยมากบนถนนเส้นหลักในช่วงโมงเร่งด่วน คือช่วงเช้า และช่วงเย็น

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรม จะเห็นได้ว่าขณะที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น ไม่ได้พิจารณาถึงผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และสุขภาพ ซึ่งรัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางสังคมเท่าที่ควร เน้นแต่พัฒนาด้านเศรษฐกิจ เมื่อได้พิจารณาถึงปัญหาสังคม พบว่า แต่ละปัญหาที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ ปัญหาหนึ่ง อาจจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดของอีกปัญหาหนึ่ง และในขณะเดียวกันอาจจะกระทบไปยังด้านใดด้านหนึ่ง เช่น อาจเกิดปัญหาประชากรแฝง และอาจจะกระทบต่อปัญหาการจราจร ปัญหาการลักขโมย ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง และวลัยพร मुखสุวรรณ (2546) ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่มาบตาพุดทำให้จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาสืบเนื่องตามมา คือ ปัญหาลักเล็กขโมยน้อย เนื่องจากมีคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ร่วมกันกับคนในชุมชน ทำให้มีความพลุกพล่านและผู้คนมิได้มีความสัมพันธ์กันทั้งหมดดั้งเดิมชุมชนตลาดมาบตาพุดเป็นชุมชนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบนี้เป็นอย่างมากซึ่งคนส่วนใหญ่ในชุมชนจะมีอาชีพค้าขาย ส่วนชาวบ้านชุมชนช่วยร่วมพัฒนาชุมชน ตากวน และชุมชนบ้านพลอง ต่างระบุเช่นเดียวกันว่า ชาวของ เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่วางหรือแขวนไว้ นอกบ้าน มักจะถูก ลักขโมยไป ไม่ว่าจะเป็นรองเท้าที่ถอดไว้หน้าบ้านเสื้อผ้าที่ตากไว้ ชุดชั้นในผู้หญิง ฯลฯ อย่างไรก็ดี ปัญหาในช่วงหลัง ๆ นับว่าเบาบางลง เพราะได้รับการดูแลปราบปรามจากตำรวจ ด้านชุมชนเกาะกอกให้ความเห็นว่า การลักขโมยมาจากกลุ่มของพวกติดยาเสพติดเพราะเมื่อคนกลุ่มนี้ต้องการยาแต่ไม่มีเงินซื้อยามาเสพ จึงต้องขโมยของ ในส่วนปัญหา ยาเสพติดและการลักทรัพย์นั้น ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า มีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ตำบลมาบตาพุด ซึ่งจากการที่ตำบลมาบตาพุด มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหา ยาเสพติดและปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ผลกระทบต่อสุขภาพทางร่างกาย ก่อนที่จะมีนิคมอุตสาหกรรม สุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด มีสุขภาพที่แข็งแรง ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ หลังจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอาการเจ็บป่วยจากมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม มาบตาพุด จะเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ภูมิแพ้ ผื่นคัน ได้แก่ การแพ้ น้ำ และแพ้ อากาศ เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมมาบตาพุดจะปล่อยสารเคมีต่าง ๆ ออกมา โดยเฉพาะในตอนกลางคืนจะมีการปล่อยก๊าซออกมาค่อนข้างมาก ยิ่งเป็นช่วงที่ฝนกำลังจะตก โรงงานอุตสาหกรรมจะปล่อยก๊าซออกมามากกว่าปกติ เพื่อให้ น้ำฝนชะล้างก๊าซพิษ หรือสารเคมีต่าง ๆ เหล่านั้น ทำให้เกิดการปนเปื้อนต่อพื้นดินและแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่อสุขภาพ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นผลกระทบโดยตรง เช่น ป่วยเรื้อรังด้วยไข้หวัด โรคระบบทางเดินหายใจ โรคภูมิแพ้ ผื่นคัน และโรคมะเร็ง ทำให้คนมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น คือ ค่ารักษาพยาบาล เนื่องจากคนในชุมชนมีสุขภาพที่อ่อนแอและเจ็บป่วยมากขึ้นกว่าเดิม เช่น ไข้หวัด เดิมแค่ซื้อยามากินครั้งเดียวก็หายแล้ว แต่ปัจจุบันนี้ไม่หายเป็นหลายวันกว่าจะหายต้องไปซื้อยามากินอีกจึงจะหาย หรือบางทีซื้อยามากินก็ยังไม่หาย ก็ต้องไปหาหมอ ทำให้ต้องเสียเงินไปกับการรักษาโรคไปจำนวนมากในแต่ละเดือน เพราะบางคนต้องไปหาหมอต่อเดือนประมาณ 2 - 3 ครั้ง และจากข้อมูล สถิติโรคของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง ระหว่างปี 2549 - 2558 โรคระบบทางเดินหายใจเป็นกลุ่มโรคที่ประชาชนจังหวัดระยองเข้ารับการรักษาสูงเป็นอันดับ 1 จำนวน 310,295 คน (ในขณะที่ระดับประเทศมีแนวโน้มผู้ป่วยลดลง) ซึ่งมลพิษทางอากาศเป็นสาเหตุสำคัญของการเจ็บป่วยด้วยโรคกลุ่มนี้ และทั้งเด็กและผู้ใหญ่ป่วยด้วยโรคภูมิแพ้มาก และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ เดชรัตน์ สุขกำเนิด ศุภกิจ นันทะวรการ และวิภา ชื่นชิต (2550 : 10 -12) พบว่า อัตราผู้ป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของประชาชนจังหวัดระยองก็มีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2545 มีประชาชนป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจประมาณ 569 คนต่อประชากรหนึ่งพันคน เป็น 613 คนต่อประชากรหนึ่งพันคน ในปี พ.ศ. 2546 และเพิ่มขึ้น 696 คนต่อประชากรหนึ่งพันคน ในปี พ.ศ. 2547 และในปี พ.ศ. 2549 จากรายงานมีผู้ป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจประมาณ 634 คนต่อประชากรพันคน เป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราการป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจของประชาชนในจังหวัดระยองมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศที่เพียง 400 คน ต่อประชากรหนึ่งพันคนและที่สำคัญอัตราของผู้ป่วยด้วยโรคนี้ในระดับประเทศมีอัตราลดลงอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมจะมีส่วนสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ แต่ต้องแลกกับสุขภาพของประชาชนที่แย่งลง โดยเฉพาะคนงานจำนวนมากที่เจ็บป่วยด้วยโรคจากมลพิษทางอากาศและสารเคมีอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีแนวโน้มกระจายวงกว้าง และทวีความรุนแรงขึ้นในทุกภูมิภาค สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ (2556) และอัตราการเจ็บป่วยของประชาชนในจังหวัดระยอง มีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคผิวหนังสูงขึ้นกว่าในอดีต และมีความสัมพันธ์กับการได้รับสารเคมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตอุตสาหกรรม สุรทิน มาลีหวล (2551) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาร์โค Marco Pleuso และคณะ (2008) ที่ได้ทำการศึกษา DNA adducts ระหว่างคนงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดที่ทำงานในอุตสาหกรรมเหล็กและโรงงานกลั่นน้ำมันกับประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สารมลพิษจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเป็นแหล่งมลพิษที่สำคัญอาจจะเป็นสาเหตุของการเพิ่มระดับ การเสียหายของ DNA ซึ่งเป็นสาเหตุของการเสี่ยงเกิดโรคมะเร็งในอนาคตได้ ซึ่งสารพิษที่อยู่ในบรรยากาศส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสเสี่ยงเกิดเป็น

โรคมะเร็งได้ เนื่องจากสารมลพิษเหล่านี้เป็นสารก่อมะเร็ง ถึงแม้ว่าบางตัวจะไม่เกินค่ามาตรฐาน แต่เมื่อสารเหล่านี้ถูกปล่อยออกมาหลายตัวจะช่วยเสริมฤทธิ์กันทำปฏิกิริยาทางเคมี เกิดสารอันตรายมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงสูงที่ประชาชนที่ได้รับสัมผัสสารเหล่านี้ อาจจะเป็นมะเร็งในอนาคตได้ โดย อเดกโอเกะ Adegoke และคณะ(2003) ศึกษาคนงานโรงงานเคมีที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเม็ดเลือดขาว (Leukemia) อย่างมีนัยสำคัญมีค่า Ors 3.10(95% Ci 1.00-9.80) ซึ่งมีผลการศึกษาในหลายประเทศที่สอดคล้องกันว่ามลพิษทางอากาศส่งผลให้เด็กป่วยด้วยโรกระบบทางเดินหายใจมากขึ้น เช่น การศึกษาในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ พบว่ามีความความสัมพันธ์ระหว่างมลพิษทางอากาศและการเพิ่มขึ้นของผู้ป่วยเด็กที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาล ประชาชนในจังหวัดระยองที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้นิคมมาบตาพุด และได้รับกลิ่นผิดปกติ เช่น กลิ่นสารเคมี กลิ่นก๊าซ และกลิ่นคล้ายฟุ้งสุก เป็นต้น มีโอกาสเสี่ยงที่จะเป็นโรกระบบทางเดินหายใจสูงกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ไกลจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ผลกระทบต่อสุขภาพทางจิตใจเป็นทั้งผลกระทบโดยตรงและผลโดยอ้อมจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นเพราะปัญหามลพิษทางอากาศหรือกลิ่นเหม็น โรคภัยไข้เจ็บ อุบัติภัย และ อื่น ๆ ที่ทำให้เกิดความวิตกกังวล ความวิตกกังวลของคนในชุมชนนั้นเกิดจากความไม่มั่นใจในความปลอดภัย ซึ่งอยู่ในจิตใจสำนึกของคนในชุมชนเกือบทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งอยู่ติดและรอบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ผู้นำชุมชน รวมทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน บอกเล่าด้วยความวิตกแบบเดียวกันว่า กลัวจะเกิดเหตุระเบิด และสารเคมีที่โรงงานปล่อยออกมา ทุกวันเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นพวกเขาก็ขวัญหนีดีฝ่อ แต่จะทำอย่างไรได้ก็ต้องทนอยู่ร่วมกับโรงงานให้ได้และไม่รู้จะไปอยู่ที่ไหนเพราะที่นั่นคือบ้านเกิดและเป็นชุมชนดั้งเดิมของพวกเขา รวมถึงความรู้สึกสูญเสียสภาพแวดล้อมดี ๆ และทรัพยากรธรรมชาติไปมากมาย ผลกระทบที่เกิดขึ้นยังมีลักษณะสะสมและทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งคนในชุมชนมีความเครียดและความวิตกกังวลเพราะต้องทนดมกลิ่นเหม็นที่ทำให้รำคาญและหนีไปไหนก็ไม่พ้น และยังทำให้ร่างกายเกิดการเจ็บป่วยหลายโรค ความเครียดจากการที่มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เช่น ค่ายารักษาโรค และความเครียดที่เกิดจากความวิตกกังวลและความกลัวโรงงานระเบิดหรืออุบัติเหตุจากสารเคมี

ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด เป็นปัญหาที่สำคัญและเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะเพิ่มโอกาสเสี่ยงให้กับประชาชน ต้องเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง ไม่ว่าจะเป็นโรกระบบทางเดินหายใจ โรคมะเร็ง โรคผิวหนัง เป็นต้น สูงกว่าประชาชนที่อาศัยในพื้นที่อื่น ๆ มี ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขในฐานะหน่วยงานหลักที่มีความรับผิดชอบโดยตรงในการดูแลสุขภาพของประชาชน ตลอดจนนักวิชาการที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จะต้องเป็นผู้ที่ระบุมถึงความเสี่ยงและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาจจะได้รับผลกระทบจากมลพิษสิ่งแวดล้อมให้กับหน่วยงาน อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาตามดำเนินการอย่างจริงจังในระยะเร่งด่วนและระยะยาว เพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่ได้รับจากปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่ต้นเหตุ ย่อมจะดีกว่าการตรวจและรักษาสุขภาพของประชาชนซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ใช้ต้นทุนสูงและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุข ควรมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชนจากปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากวิจัย

1. หน่วยงานสาธารณสุขร่วมกับโรงงานอุตสาหกรรม ควรจัดให้มีการบริการตรวจสุขภาพฟรีให้แก่ละชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง
2. ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรเน้นการสนับสนุนเรื่องการดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์การรักษาพยาบาลให้แก่โรงพยาบาล เพื่อให้มีความพร้อมในการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี
3. ผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชน ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักถึงผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น เรียกร้องสิทธิของตนเอง
4. ควรเปิดโอกาสให้โรงงานอุตสาหกรรมได้เสนอความรับผิดชอบต่อสาธารณะในกิจการของแต่ละชุมชน อันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน
5. โรงงานควรมีข้อมูลที่ชัดเจนและรวดเร็วในกรณีฉุกเฉิน เพื่อช่วยให้หน่วยงานของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองมาบตาพุด (เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข เจ้าหน้าที่ดับเพลิง) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ฯลฯ สามารถวางแผนทางเลือกใช้มาตรการในการเผชิญเหตุ/รับมือสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง รัดกุม และทันท่วงที
6. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจด้านสิ่งแวดล้อมของสาธารณสุข โดยมีข้อมูลที่ชัดเจนและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อช่วยในการตัดสินใจร่วมกันได้อย่างดี ปราศจากอคติ

บรรณานุกรม

- กำจัด รามกุล, นลินี ศรีพวง และณัฐพงศ์ แผละหมั่น. 2551. ความเสี่ยงต่อภัยสุขภาพประชาชนจากมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง
- จันทนา อินทปัญญา และชยันต์ เค.เราเทรย์. 2543. ผลกระทบทางสังคมของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดระยอง ประเทศไทย. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ .ปีที่ 40 ฉบับที่ 4.
- เดชรรัตน์ สุขกำเนิด ศุภกิจ นันทะวรการ และวิภา ชื่นจิต. (2550). มลพิษ..สุขภาพ..และอุตสาหกรรมที่มาบตาพุด. มูลนิธินโยบายสุขภาพ.
- เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง และวลัยพร मुखสุวรรณ. (2546). การประเมินผลกระทบจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและพื้นที่ใกล้เคียง : รายงานการศึกษาโครงการพัฒนาแนวทางและวิธีการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการลงทุนและพัฒนาขนาดใหญ่และนโยบายของรัฐ โดยภาคประชาชน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสุขภาพ.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2528). วิธีการวิจัย ทฤษฎี และการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทไทย.ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรทิน มาลีหวน. (2551). ผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนกรณีศึกษาที่มาบตาพุด. วารสารวิชาการสาธารณสุข ปีที่ 17 ฉบับเพิ่มเติม 2

(มีนาคม - เมษายน) 2551.

Smelser, N.J. (1972). "Structural Change Associated with Development in Organizational Issues" p.57 in M.S.F on(ed). **Organization Issues in Industrial Society**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

Sumiya, M. (1963). **Social Impact of Industrialization in Japan**. Tokyo: Japanese National Commission for UNESCO.p.122

Poungsomlee, Anuchat. And Ross, H. Impacts of Modernisation and Urbanisation in Bangkok: An Integrative Ecological and Biosocial Study. Bangkok: Mahidol University, 1992.